

УДК 658.631

Шелестюк А.М., магістр групи ЗМОУ-23-1М
Науковий керівник: к.е.н., доц. Світличин І.І.
Державний університет «Житомирська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В СУЧАСНИХ РИНКОВИХ УМОВАХ

Трендом сучасного ринку, на якому діють підприємства всього світу, в тому числі й України, є постійні зміни, динаміка яких зростає із року в рік. Зміни відбуваються у зовнішньому середовищі підприємств і змушують їх змінюватися зсередини, щоб відповідати новим вимогам споживачів, протистояти викликам конкурентів та використовувати можливості нових технологій. Таким чином, на сучасному етапі розвитку економічних відносин здатність підприємства адаптуватися до змін є одним із ключових чинників його виживання в довгостроковій перспективі. Управління проектами на підприємстві і комплексне налаштування процесів управління всередині підприємства можуть надати істотну допомогу у розвитку економіки компанії в позитивному напрямі.

Проект – це комплекс взаємопов'язаних заходів, що спрямований на створення унікального продукту чи послуги в умовах часових та ресурсних обмежень. Управління проектом розглядається як планування, організація і контроль трудових, фінансових і матеріально-технічних ресурсів проекту, що спрямовані на ефективне досягнення цілей проекту. Управління проектами – це галузь менеджменту, що охоплює ті сфери діяльності організації, де створення продукту, послуги реалізується як унікальний комплекс взаємопов'язаних заходів. Головна відмінність проектів полягає в тому, що вони згортаються, як тільки будуть реалізовані поставлені цілі, тоді як будь-який процес, який не є проектом, приймає новий набір цілей і триває таким же чином, як і раніше.

Мета управління проектом – досягнення успішних результатів, виконання проекту в межах обмежень бюджету, часу та ресурсів. Пріоритети проекту визначаються на основі його специфічних потреб, цілей та обмежень. Кожен проект має свої унікальні пріоритети, які слід враховувати при плануванні та виконанні проектних завдань. Один із основних пріоритетів проекту – виконання термінових завдань. Якщо в проекті існують завдання з обмеженими термінами, їх вчасне та якісне виконання є надзвичайно важливим для досягнення успіху проекту. Управління ресурсами, планування робіт і використання ефективних стратегій допомагають забезпечити своєчасне виконання цих завдань.

Слід зазначити, що кожному керівнику підприємства, установи чи організації необхідно вміти використовувати універсальні знання й методи управління проектами для того, щоб мати змогу вирішувати наступні завдання: формулювати цілі та мету діяльності підприємства; формувати їхнє обґрунтування; структурувати процеси (виокремити підцілі, підпроцеси, субпроцеси, етапи тощо); визначити фінансові потреби та джерела фінансування; розробити пошук підрядників та інших виконавців; готувати й укладати контракти; розраховувати бюджет; визначати терміни виконання та розробляти графіки реалізації; контролювати процес виконання і контролювати план його виконання; управляти ризиками проектної діяльності.

Управління проектами відіграє стратегічно важливу роль, забезпечуючи підприємствам можливість ефективно втілювати свої стратегічні плани, бути інноваційними, оптимізувати внутрішні процеси та швидко адаптуватися до змін у навколишньому середовищі. Це допомагає підприємствам зміцнювати свою конкурентоспроможність та забезпечувати стійкий розвиток у динамічному світі бізнесу.

У свою чергу одним з ключових аспектів в управлінні проектами є управління інтеграцією в проект - визначаються дії, необхідні для того, щоб основний процес був скоординований правильно. Це розроблення плану проекту, його виконання та загальний контроль за змінами, формування стратегічних цілей проекту на основі збалансованої системи оцінювання і технологічної зрілості організації, що виконує проект

Ефективному управлінню проектами присвячено дослідження багатьох професійних асоціацій, міжнародних співтовариств. Розроблені в результаті цього стандарти містять не обов'язкові до виконання, а такі, що мають рекомендаційний характер, методи, поради з управління проектами, засновані на узагальненні кращого світового досвіду в цій сфері.

До основних відмінностей проектів від поточної діяльності підприємства віднесено такі:

- на відміну від поточної діяльності, що є постійною, проект є тимчасовим і унікальним;
- проекти завжди мають визначену мету, тоді як у повсякденному житті організації така єдина визначена мета часто відсутня або не досить зрозуміла;
- внаслідок наявності чітко визначеної мети проекти мають конкретний і завчасно встановлений момент завершення, що нехарактерно для постійно виконуваних обов'язків у процесі повсякденної діяльності організації;
- для проектів характерно комбінувати та поєднувати зусилля найрізноманітніших фахівців, тоді як більшість видів організаційної роботи поділяється за принципом функціональної спеціалізації;

– проект завжди має якісь елементи унікальності;
 – проекти характеризуються обмеженнями за часом, витратами і особливими вимогами до виконання робіт.

Є багато методів впровадження проектного управління на підприємствах. Залежно від галузі, спеціалізації, мети, яку прагне досягнути компанія, має бути вибрано певний метод, який підходить найкраще для конкретного випадку.

Методи управління проектами дають змогу:

- визначити мету проекту і провести його обґрунтування;
- виявити структуру проекту (підділі, основні етапи роботи, що мають бути виконані);
- визначити необхідні обсяги й джерела фінансування;
- підібрати виконавців на основі торгів і конкурсів;
- визначити строки виконання проекту, скласти графік його реалізації, розрахувати необхідні ресурси;
- розрахувати кошторис і бюджет проекту, планувати й урахувати ризики;
- забезпечити контроль над процесом виконання проекту.

Зазвичай методи управління проектами включають: сіткове планування й керування, календарне планування, логістику, стандартне планування, структурне планування, ресурсне планування, імітаційне моделювання на ЕОМ та інші.

Усі методи управління проектами можна розподілити на жорсткі та гнучкі. Жорсткі методи застосовуються в умовах суворого формального управління проектом, зі зниженою довірою й підвищеною відповідальності замовника і виконавця. Як правило, вони є наслідком впливу політичних ризиків. Гнучкі ж методи управління проектами базуються на поділі управлінської праці, що носить горизонтальний характер: розподіл конкретних керівників на чолі окремих підрозділів.

Варто зауважити, що життєвий цикл проекту може мати наступні фази:

- 1) концептуальна фаза (формування цілей, аналіз інвестиційних можливостей, обґрунтування здійсненності і планування проекту);
- 2) фаза розробки проекту (визначення структури робіт і виконавців, побудова календарних графіків робіт, бюджету проекту, розробку проектно-кошторисної документації, переговори, і висновок контрактів, із підрядчиками і постачальниками);
- 3) фаза виконання проекту (робота з реалізації проекту, включаючи будівництво, маркетинг, навчання персоналу);
- 4) фаза закінчення (приймальні випробування, експериментальна експлуатацію та здача проекту на експлуатацію);
- 5) експлуатаційна фаза (приймка і запуск, заміна устаткування, розширення, модернізація, інновації).

Загальними функціями управління проектом є: планування, контроль, аналіз, прийняття рішень, впорядкування і супровід бюджету проекту, організацію виробництва, моніторинг, оцінку, звітність, експертизу, перевірку і прийомку, бухгалтерський облік, адміністрування.

Слід відмітити, що структура проекту полягає в організації зв'язків і відносин між його елементами. За допомогою структури визначають, що необхідно розробити чи виконати; вона пов'язує роботи між собою та з кінцевою метою проекту.

Основною структурною одиницею є команда проекту – спеціальна група яку створювали як самостійного учасника проекту (чи входить до складу одного з цих учасників) та здійснює управління інвестиційним процесом у межах проекту.

Варто зауважити, що загальним результатом проекту є його продукція, результати та корисний ефект. Залежно від мети проекту, можуть виступати: наукова розробка, новий технологічний процес, програмне засіб, будівельний об'єкт, реалізована навчальна програма, реструктуризація компанії, сертифікована система якості тощо. Про успішність проекту судять по тому наскільки результат відповідає за своїми витратними/дохідними, інноваційними, якісними, тимчасовими, соціальними, екологічними та іншими характеристиками запланованому рівню

Отже, у сучасній економіці концепція проектного менеджменту поєднується з методами управління підприємством і є важливим робочим інструментом. Таким чином, добре розроблений та реалізований проект сприяє розвитку підприємства, підвищенню його ділової репутації, а також завойовувати нові позиції на ринку та реалізовувати перспективні плани.

Список використаної літератури:

1. Остапчук Т.П., Бірюченко С.Ю., Орлова К.Є. Роль управління проектами в умовах розвитку підприємництва. 2021. URL: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/fiip/fiip2021/paper/viewFile/11846/9909>
2. Тарасюк Г.М. Управління проектами. Навч. посіб. К.: Вид-во «Каравела». 2023. 320 с.